
Oblath Gábor

kandidátus, az MTA KRTK
Közgazdaságtudományi Intéze-
tének tudományos főmunkatársa
E-mail: oblath@econ.core.hu

**Ezentúl minden
másképpen volt? –
Gondolatok a GDP-adatok
legutóbbi revízióiról***

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2011 őszén közzétett, „Magyarország nemzeti számlái, 2008–2010” című kiadványában az 1990-es évek közepéig visszamenően módosultak mind a folyó áras adatok, mind pedig a volumenindexek. Írásom egyrészt azzal foglalkozik, hogy az új adatok fényében miként változik a közelmúlt gazdaságtörténete, és e változások milyen viszonyban állnak az uralkodó közgazdasági narratívákkal. Másrészt a revíziók keretében bevezetett egyik fontos módszertani újításról, a GDP felhasználási oldalán mindeddig kimutatott statisztikai eltérés kiiktatásáról is kifejtem a véleményemet. Ez a változtatás szemléletbeli és technikai kérdések mellett olyanokat is felvet, amelyek a gazdaság múltbeli folyamatainak értelmezését is befolyásolhatják.

Az írás címében megfogalmazott kérdésben a hangsúly a „mindenen” van. Az adatok visszamenőleges felülvizsgálatai ugyanis egy ismeretelméleti kérdést is felvetnek: az új adatok nyomán maga a múlt vagy a múlt szemlélete változik meg? Más történet, vagy ugyanazt látjuk másfajta nézőpontból?

Miközben arra törekszem, hogy a statisztikai változtatásokat és azok közgazdasági következményeit bemutassam, az új adatokat megalapozó megoldásokat illető kétségeimnek is hangot kívánok adni. Nincs gondom a technikai természetű újításokból eredő revíziókkal, azokat korrekteknek és indokoltaknak tartom. Azt is elfogadom, hogy a magyar gazdaság hosszabb távú növekedése lassúbb, mint korábban gondoltuk. Ellenben kétségeim vannak a GDP szintjét és növekedési ütemét érintő azon vál-

---

* A cikk az MTA Közgazdaságtudományi Intézet blogján, illetve a Portfolio.hu-n közzölt íráson (Oblath [2011]), valamint a Magyar Statisztikai Társaság „Adatrevíziók a gazdaságstatisztikában” című, 2011. december 6-án tartott rendezvényén előadott hozzászóláson alapul. (A rendezvényről lásd Hunyadi [2012] beszámolóját.)

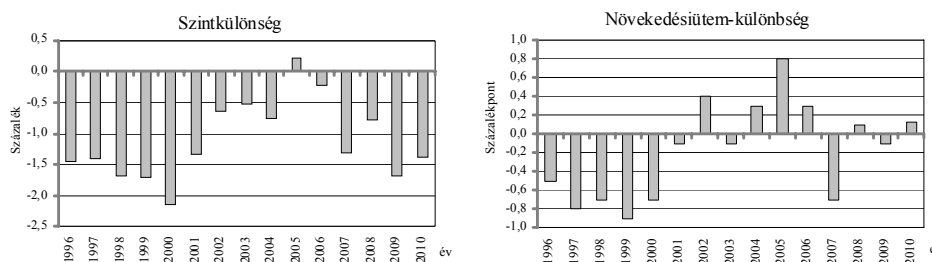
tozításokat illetően, amelyek a statisztikai eltérésnek a 2008-at megelőző időszakra érvényesített megszüntetéséből erednek. A revíziók szerkezeti hatásait tekintve csak a GDP felhasználási oldalával foglalkozom, a termelési oldalra gyakorolt hatásokra nem térek ki.

A továbbiakban először azt mutatom be, hogy a GDP-adatok hogyan változtak, és ezekhez hogyan viszonyulhatnak a közgazdászok. Ezt követően szólok a statisztikai hiba kiiktatását övező koncepcionális és technikai kérdésekről, majd azzal foglalkozom, hogy a revíziók miként írják át az elmúlt másfél évtized gazdaságtörténetét. Végül a korábbi és a felülvizsgálat nyomán keletkezett idősorok összehasonlításának egyes értelmezési nehézségeire hívom fel a figyelmet, valamint arra, hogy a gazdasági elemzők számára a korábbi idősorokat is fontos megőrizni.

A revíziók hatása és közgazdasági narratívák

A KSH 2006-ban, 2010-ben és 2011-ben vezetett be lényeges adatrevíziókkal járó módszertani változtatásokat a nemzeti számlákban, de ebben az írásban csak a 2010. évi és a tavalyi változásokkal foglalkozom (a módosításokat megalapozó megfontolásokról lásd *Pozsonyi* [2010] írását). A 2010-ben végrehajtott felülvizsgálat döntően a GDP múltbeli ár- és volumenindexeit érintették, a folyó áras adatokra csekély hatással voltak. A 2011-ben érvényesített változások nyomán azonban a folyó áron mért összegek és a volumenindexek egyaránt megváltoztak, ezek viszonylagos mértékéről az 1. ábra ad képet.

1. ábra. A 2011. évi revízió hatása GDP szintjére (bal oldal) és éves volumenváltozására (jobb oldal)

Forrás: KSH.

A friss revíziók hatására – 2005 kivételével – minden évben kisebb lett a folyó forintban mért GDP. Az 1990-es évek második felében 1,5–2 százalékkal alacsonyabb a szintje az eddig ismertnél, 2000 és 2005 között csökken az eltérés, utána ismét nő: 2009-ben 1,7, 2010-ben 1,4 százalékkal (430, illetve 370 milliárd forint-

tal) lett kevesebb a hazai össztermék. Ezzel persze visszamenőleg kissé módosulnak a vásárlóerő-paritáson mért GDP/fő szintjére vonatkozó adatok is, így némi felülvizsgálatra szorulnak a hazai gazdaság reálgazdasági felzárkózására – a fejlettebb európai országokhoz történt közeledésünkre – vonatkozó eddigi elképzeléseink is. Arról, hogy milyen irányban és mértékben, hozzávetőleges képet ad a GDP régebbi és friss volumenindexeinek összehasonlítása. A 2000. évig lényegesen (0,5–1 százalékponttal) alacsonyabb, 2002-ben és 2004–2006-ban pedig mintegy 0,5 százalékponttal magasabb a gazdasági növekedés üteme. Viszont 2007-ben – eddigi ismereteinktől eltérően – nem egyszerűen lassult, hanem meg is állt a gazdaság reálnövekedése.

A nemzetgazdasági adatrevíziók statisztikai megfontolásokon alapulnak, és – nagyon helyesen – nincsenek tekintettel arra, hogy a közgazdászok a korábbi adatok alapján már kialakították narratíváikat a gazdaság múltbeli folyamatairól. A szakma többsége például azt a narratívát fogadja el, amely szerint az 1995. évi stabilizációs (Bokros-) csomag nemcsak szükséges, hanem kifejezetten jótékony hatású volt, hiszen a kiigazítás nyomán a makrogazdasági egyensúlyhiányok jelentősen mérséklődtek, a gazdasági növekedés is számottevően gyorsult (lásd például *Antal* [1998], *Kornai* [1996], *Oblath–Pula* [2000] írását). A kisebbségi (például *Matolcsy György* [1997] és *Mellár Tamás* [1997] által kifejtett) vélemény szerint viszont a kiigazítás nemcsak felesleges, hanem kártékony is volt – ám erre a következtetésre ugyanazon statisztikai adatok alternatív értelmezése alapján jutottak, mint amelyekre a többségi vélemény támaszkodott.

De mi van akkor, ha a gazdaságstatisztikusok olyan adatrevíziókat hajtanak végre, amelyek kikezdek a közelmúltra vonatkozó közgazdasági narratívák statisztikai alapjait?

A statisztikai adatok revízióira – ha egyáltalán – csak lassan reagálnak a közgazdászok, gyakran nem is tudnak az adatok változásáról. Sok közgazdász máig azt tartja, hogy az 1996 és 2001 közötti időszak jelentette a hazai növekedés aranykorát, amikor még évi átlagban 5 százalékkal bővült a gazdaság.¹ Holott a korábbi revíziók hatását is tükröző, jelenleg érvényes hivatalos adatok szerint 1996 és 2001 között a hazai gazdaság lényegesen alacsonyabb ütemben, évi átlagban 3,1 százalékkal növekedett. 1,9 százalékpont igen jelentős különbség, amit nemcsak az érzékeltet, hogy ma örülnék ilyen ütemű gazdasági növekedésnek, hanem például az is, hogy 5 százalékos éves növekedés mellett hét évre, 3,1 százalék esetén viszont tizenkét évre lenne szükség ahhoz, hogy a GDP volumene a másfélszeresére emelkedjen.

¹ Például a legutóbbi jelentős felülvizsgálatot követően, a szakma egyik jeles képviselője, *Surányi György* – egy vitaestről szóló tudósítás szerint (*Blahó* [2011]) – tényként említette az 5 százalékos növekedést. Az állítást vitapartnerei nem kérdőjelezték meg, ahogyan a szakma nagy többsége sem tette volna. Frissebb példa: *Bokros Lajos* egy április végi stúdióbeszélgetésben ugyancsak arra hivatkozott, hogy „...1996 és 2000 között, ma már aranykorinak tetsző, 5-6 százalékos növekedés volt Magyarországon”.

http://atv.hu/videotar/20120427_rosszabb_a_megitelesunk_mint_az_allapotunk

Lehetséges azonban, nem csupán a közgazdászok tehetnek arról, hogy a lényeges adatrevíziók elkerülnek a figyelmüket. A statisztikusoknak is érdemes lenne többet törődniük azzal, hogy a fontos változásokra nyomatékosan felhívják a figyelmet, és azokat világosan megmagyarázzák. Erre jó példa az angol *Office for National Statistics* kiadványa (*Patterson–Lee–Myers* [2011]).

A statisztikai eltérés megszüntetése: koncepcionális és technikai kérdések

Azok a közgazdák viszont, akik figyelemmel kísérik a revíziókat és azok magyarázatát, kérdéseket is tehetnek fel a statisztikusoknak, sőt, akár vitatkozhatnak is velük – természetesen nem a konkrét számokról, hanem a módszerekről és alkalmazott megoldásokról. Magam különösen problematikusnak tartom a termelési és a felhasználási oldalról számított GDP különbségét áthidaló statisztikai eltérés *visszamenőleges* kiiktatását és az ezzel összefüggő adatrevíziókat. Vannak azonban magát a koncepciót illető kétségeim is, először ezekről szólok.

Miközben értem és értékelem azt az igyekezetet, amely a kibocsátási és a felhasználási oldalról származó részletes információk egybevetésére támaszkodva törekszik – 2008-tól kezdve – kiiktatni a statisztikai eltérést a nemzeti számlákból, a törekvés számomra három kérdést is felvet. Nem kelt-e megalapozatlan biztonságérzetet az *explicit* statisztikai eltérés kiiktatása? Bizonyosan javul ezáltal a statisztikai adatok minősége? Nem vész el egy fontos kontrollinformáció, amely jelzést adhat a részstatisztikák hibáiról? Mivel a kérdések nem tényekre, hanem lehetséges értelmezésekre és kockázatokra vonatkoznak, a válaszok is nyilván egyéni megítélésen múlnak.

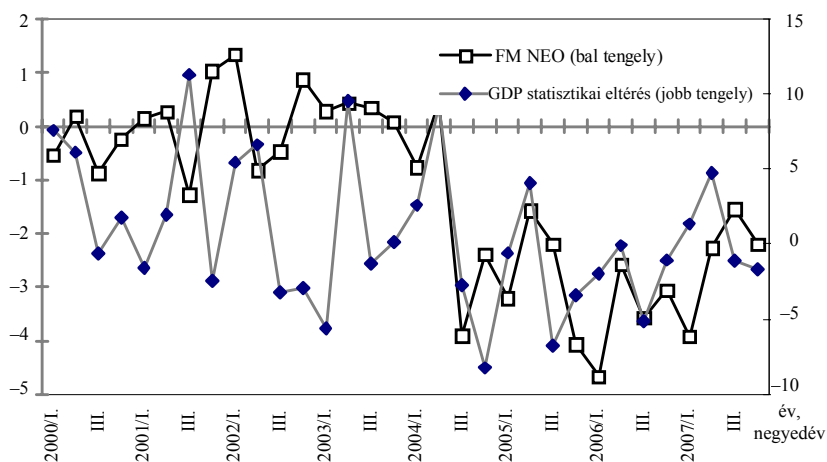
Ami az első két kérdést illeti, az a véleményem, hogy a statisztikai eltérés kiiktatása egyfajta hamis bizonyosságot sugall: azt ugyanis, hogy sikerült megoldani a bruttó hazai termék hibátlan mérését. Ez természetesen nem sikerülhet, így a különböző oldalakról való mérést áthidaló számbavételi hiba sem szűnik meg, csak átalakul: szétoszlik a termelés és a felhasználás egyes tételei között. Egy látszólag hiba nélküli nemzeti számlarendszer esztétikai szempontból jobban festhet a korábnál, de az adatok minőségét tekintve nem feltétlenül jelent előrelépést.

Ez átvezet a harmadik kérdéshez, amelyre a válaszom igenlő: a statisztikai eltérés kiiktatása egy fontos kontrollinformáció elvesztésével is együtt járhat. Érdemes felidézni: a GDP-n belüli statisztikai eltérés arányának emelkedése, és egy másik statisztika egyenlegező tételével való korreláltsága korábban fontos jelzés volt az adatok előállítói és felhasználói számára. Azt, hogy az EU-csatlakozást követő időszakban – a vámstatisztika megszűnésével – komoly gondok lehetnek a külkereskedelmi forgalom mérésével, éppen az jelezte, hogy a GDP-n, valamint a fizetési mérlegen belüli statisztikai eltérés² egyszer csak elkezdett együtt mozogni. Ez

² Az ún. net errors and omissions (NEO).

ugyanis arra utalt, hogy a számbavételi/mérési hibát a GDP-statisztika és a fizetésimérleg-statisztika közös részében, nevezetesen az áru- és szolgáltatás-külkereskedelemben kell keresni. (Lásd a 2. ábrát.) Az után, hogy sikerült kialakítani a múltbeli és a beérkező külkereskedelmi adatok kiigazításának módszereit, a kétféle statisztika „maradékának” korreláltsága lényegesen csökkent.³ Kérdés azonban, hogy a probléma forrását az esetben is egyértelműen azonosítani lehetett volna, ha korábban is „hibátlan” lett volna a GDP (vagyis nem tartalmazott volna statisztikai eltérést).

2. ábra. A GDP-n és a fizetési mérlegen belüli statisztikai eltérés negyedéves alakulása 2000 és 2007 között, a 2008 közepén ismert adatok szerint (a GDP százalékában)

Megjegyzés. FM NEO a fizetési mérleg statisztikai eltérése.

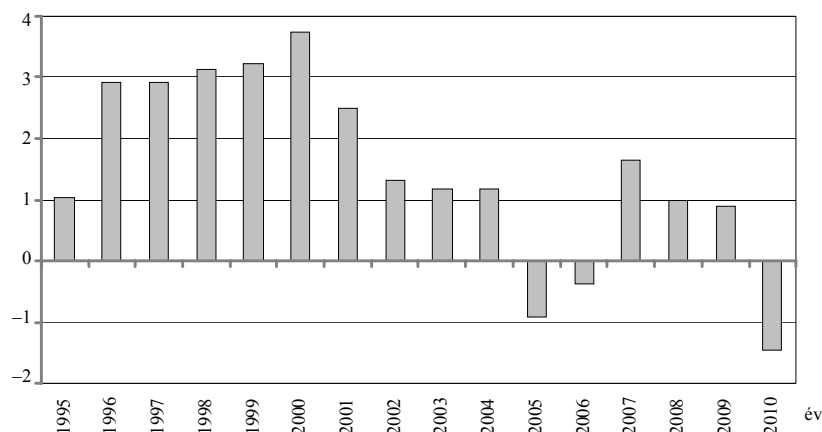
Forrás: Oblath–Antal–Komáromi [2008].

Miközben a statisztikai eltérés 2008-tól kezdődő – szakmai megoldásokra támaszkodó – megszüntetését illetően csupán kétségeim vannak, a megelőző évekre vonatkozó kiiktatását és annak módját kifejezetten aggályosnak tartom. A 3. ábra e tétel GDP-hez viszonyított évenkénti arányát mutatja az utolsó, 2011 második negyedévére vonatkozó adatközlés alapján. Az ábrán látható, hogy a statisztikai eltérés – megszüntetése előtt – három év kivételével mindig pozitív és 1996 és 2000 között különösen magas volt a GDP-hez mért aránya. (A pozitív előjelű statisztikai eltérés

³ A külkereskedelmi adatok jelentős revízióját megelőzően a 2004 és 2007 közötti időszakban a negyedéves maradékok korrelációs együtthatója közel 0,6 volt, amely a revíziók nyomán mintegy 0,2-re csökkent. (A 2011 első felére vonatkozó negyedéves GDP-adatok felhasználási oldalán még 2005-ig visszamenően megjelent a statisztikai eltérés, az utóbbi számítás ezen alapul.)

azt jelenti, hogy a termelési oldalról számított GDP meghaladja a felhasználási tételek összegét). A statisztikai eltérés visszamenőleges kiiktatásával azonban van egy alapvető gond. Az ugyanis, hogy – a KSH módszertani leírása szerint – a 2008-at megelőző időszakra nézve ez teljesen mechanikus módon történt, vagyis semmiféle új információ, illetve módszertani fejlesztés nem támasztja alá a folyó áras GDP szintjében e megfontolás alapján elkönyvelt visszamenőleges változtatás mértékét.⁴ A statisztikai eltérés *fele* egészen egyszerűen kikerült a GDP-ből (2005-ben és 2006-ban ahhoz hozzáadódott), a maradék pedig a termelési és felhasználási tételek között mechanikus szabályok szerint került szétosztásra.

3. ábra. A statisztikai eltérés GDP-hez viszonyított aránya 1995 és 2010 között

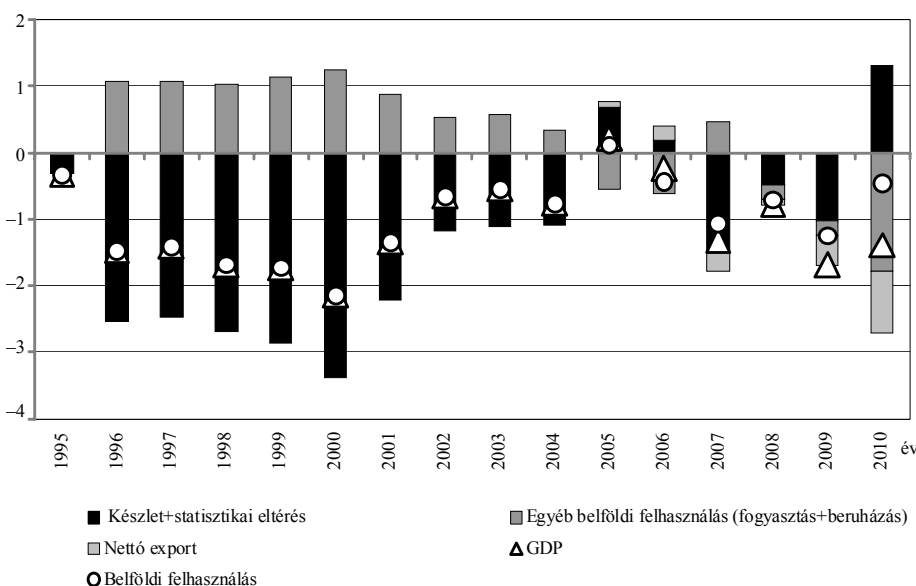
Forrás: KSH (a 2011 második negyedévére vonatkozó GDP-adatok alapján).

A 4. ábra a nagyobb felhasználási tételek hozzájárulását mutatja a GDP szintjének változásához. Az ábrán látható, hogy 1996 és 2004 között csak a statisztikai eltérés törlése járult hozzá a GDP szintjének csökkenéséhez, és ezt a hatást ellensúlyozta azoknak a belföldi felhasználási tételeknek az ellentétes irányú változása, amelyeknél a törlés felét elszámolták. 2005-től a nettó export is kissé változott, de ennek hatása

⁴ A „Magyarország nemzeti számlái, 2008–2010” című kiadvány Módszertani megjegyzések című mellékletében a következők olvashatók: „A statisztikai eltérést 2008-ra (mint kiindulási évre) vonatkozóan a SUT keretében szüntettük meg, a többi évre vonatkozóan pedig az alábbi módon. Viszonylag kis eltérés esetén a teljes összeget a felhasználási oldalon a készletváltozásban vezettük le. A 2008-at megelőző időszakra vonatkozóan a statisztikai eltérést fele-fele arányban felosztottuk a termelési és felhasználási oldal között. A termelési oldalon az eltérést a nem pénzügyi vállalatok és a háztartások adatai között osztottuk fel a hozzáadott értékük arányában. A felhasználási oldalon a háztartások végső fogyasztására és a bruttó állóeszköz-felhalmozásra osztottuk fel a kiegyensúlyozás előtti GDP-hez viszonyított értékük arányában. A maradvány összeget a készletváltozáson vezettük le” (KSH [2011] 344. old.).

minimális. A 2008-at követő változtatások már nem mechanikus eljárások alapján történtek, azokkal nem is foglalkozom.

4. ábra. Egyes felhasználási tételek évenkénti hozzájárulása a GDP szintjének legutóbbi revíziójához (százalékpont)

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás.

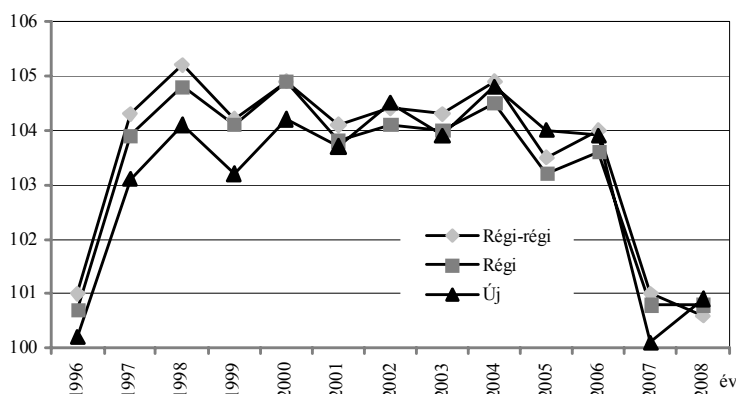
A gazdasági növekedés hosszabb távon és egyes periódusokban

De tegyük egyelőre félre a fenntartásokat, és tekintsük az új adatokat ideiglenes – a következő revízióig érvényes – tényeknek. Mit mondanak a gazdaság rövidebb és hosszabb távú növekedéséről a korábbiakkal összehasonlítva? S itt nemcsak a legutóbbi („régí”), hanem a megelőző (2010. évi) revízió előtti („régí-régi”) adatokkal is indokolt az összehasonlítás. Ehhez kínál támpontokat az 5. ábra.

Az 1990-es évek második felének növekedéséből már a korábbi revízió is levett, de a 2011. évi lényegesen nagyobb hatású. A 2000-es évek első felében az új indexek két évben is korigálják a korábbi revíziót. Fontos változás viszont, hogy 2005-ben a korábban ismertnél 1 százalékponttal gyorsabb lett a növekedés, 2006-ban nem emelkedett, hanem változatlan maradt a dinamika, 2007-ben pedig nem lassult, hanem megállt a gazdaság bővülése. Az új számok a korábbiaknál nagyobb összhangban vannak azzal, amire egy fenntarthatatlan és 2007-ben jelentős megszorítással ki-

igazított fiskális expanzió nyomán számítani lehet. Az is figyelemre méltó, hogy az új adatok szerint a 2007. évi stagnálás után 2008-ban már némileg élénkült a gazdaság, amit a nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság akasztott meg. (Az ábrán nem szerepel, de a most érvényes adat szerint közel 7 százalékos volt a visszaesés 2009-ben). Az adatok értelmezését azonban nehéz elválasztani attól, hogy azok hogyan keletkeztek – erre a kérdésre hamarosan visszatérek.

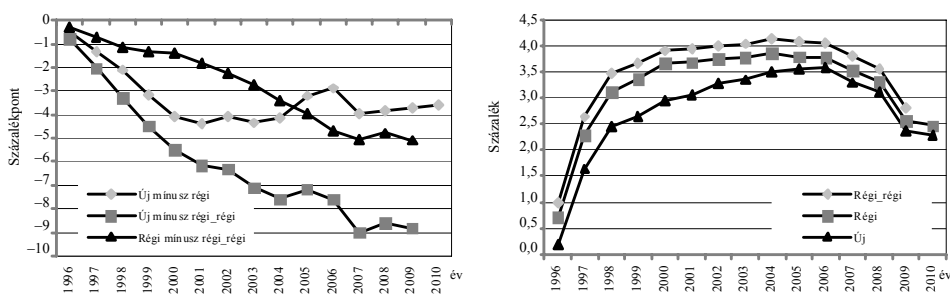
5. ábra. A GDP éves volumenindexe a jelenlegi és a legutóbbi revíziók előtti adatok alapján 2008-ig (előző év = 100 százalék)

Megjegyzés. Itt és a 6. ábránál „új”: jelenlegi adatok; „rég”: a 2011. évi revízió előtti; „rég-régi”: a 2010. évi revízió előtti adatok.

Forrás: KSH.

6. ábra. Az egyes évekig tartó kumulatív növekedési ütemkülönbségek 1995-höz képest (bal oldal) és az évi átlagos növekedési ütemek (jobb oldal)

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás.

További kérdés, hogy a revíziók nyomán hogyan változnak a gazdaság hosszabb távú növekedésére vonatkozó ismeretek. Erről kétféle szemléletben ad képet a 6. áb-

ra, melynek bal oldala azt mutatja, hogy a revíziók kumulált hatásaként hogyan változik a gazdasági növekedés mértéke 1996-tól az egyes évekig. Például a 2008-ig tartó 13 évet tekintve, a 2010. évi revízió előtt úgy tudtuk, hogy addig összesen 58 százalékkal nőtt a GDP reálértéke. 2010-ben kiderült, hogy a növekedés 53 százalék volt (–5 százalékpont), 2011 őszén viszont arról értesültünk, hogy csak 49 százalékot tett ki (további –4; összesen –9 százalékpont). Ezeket a százalékpontban kifejezett különbségeket láthatjuk az ábra bal oldalán. Az abszolút különbségek azonban nem érzékeltetik a revíziók relatív jelentőségét, amelyről a jobb oldali ábra tájékoztat. Az egyes évekig tartó átlagos növekedési ütemek alakulása világosan jelzi, hogy a revíziók nyomán frissülő adatok időben változó mértékben, de egyértelműen lejjebb tolják az átlagos növekedési ütemet. Mai ismeretink szerint a GDP 1996 és 2008 között évi átlagban nem a korábban vélt 3,6, hanem csupán 3,1 százalékkal bővült. A revíziók hatása legjobban azzal érzékeltethető, hogy a két felülvizsgálat együttes következményeként közel kétévnnyi átlagos reál GDP-növekmény tűnt el 1996 és 2008 között.

Okkal merül fel azonban a kérdés: a 3,6 és a 3,1 százalék közötti ütemkülönbségből a legutóbbi revízióhoz köthető rész – 0,2 százalékpont – vajon nem a statisztikai eltérés kiiktatásából ered-e. Az 1. táblázat tanúsága szerint nem erről van szó, hiszen miközben a bruttó állóeszköz-felhalmozás növekedése kissé lassult, a bruttó felhalmozás (amely az alábbi csoportosításban a statisztikai eltérést is tartalmazta a revízió előtt) a revíziót követő adatok szerint – a 2008-ig tartó időszakban – gyorsabban növekedett.

1. táblázat

*A GDP és a felhasználás főbb tételeinek évi átlagos növekedési üteme
1996 és 2008 között, a 2011. évi revízió előtti, illetve a revízió szerinti adatok alapján
(százalékos változás)*

Revízió	GDP	Belföldi felhasználás	Végso fogyasztás	Bruttó felhalmozás*	Bruttó állóeszköz-felhalmozás	Export	Import
Előtt	3,3	3,2	2,9	3,9	5,1	12,5	12,2
Után	3,1	3,0	2,5	4,4	4,9	12,4	12,2

* A revízió előtt a bruttó felhalmozás a készletváltozás mellett a statisztikai eltérést is tartalmazza.

Forrás: KSH.

Végül azt is érdekes megnézni, hogy a legutóbbi két revízió hatására miként változott a GDP növekedési üteme egyes periódusok között. (Lásd a 2. táblázatot.)

Korábban úgy tudtuk, hogy az 1990-es évek második felében volt a leggyorsabb a növekedés. Ezt a képzetünket a 2010. évi revízió sem kezdte ki, csupán az

első két periódus növekedési ütemét vitte lejjebb, és a 2009. évi visszaesés mélyült. A tavalyi adatváltozások nyomán kibontakozó kép viszont azt mutatja, hogy nem az 1990-es évek második felét jellemző stabilizáció, hanem – a fegyelmetlen gazdaságpolitika egyfajta jutalmaként – a 2000-es évek elejétől 2006-ig tartó makrogazdasági destabilizáció jelentette a közelmúlt hazai gazdasági növekedésének aranykorát. Még ha elfogadjuk is ezt a képet, az elsősorban arra figyelmeztet, hogy a gazdasági növekedés ütemének alakulása csak a makrogazdasági stabilitásra (a külső és belső egyensúlyra), valamint a növekedés szerkezetére vonatkozó információkkal együtt értelmezhető. Ám, ha hallgatunk az utóbbi intelemre, és megnézzük, milyen szerkezetben – a felhasználási komponensek milyen növekedési ütemváltása mellett – változott a GDP növekedése a legutóbbi revízió hatására, akkor el kell bizonytalanodnunk a tekintetben, hogy a 2. táblázat utolsó két oszlopa közül a második ad hívebb képet az egyes periódusokat jellemző összgazdasági teljesítményről.

2. táblázat

A GDP évi átlagos növekedési üteme egyes időszakokban
(százalékos változás)

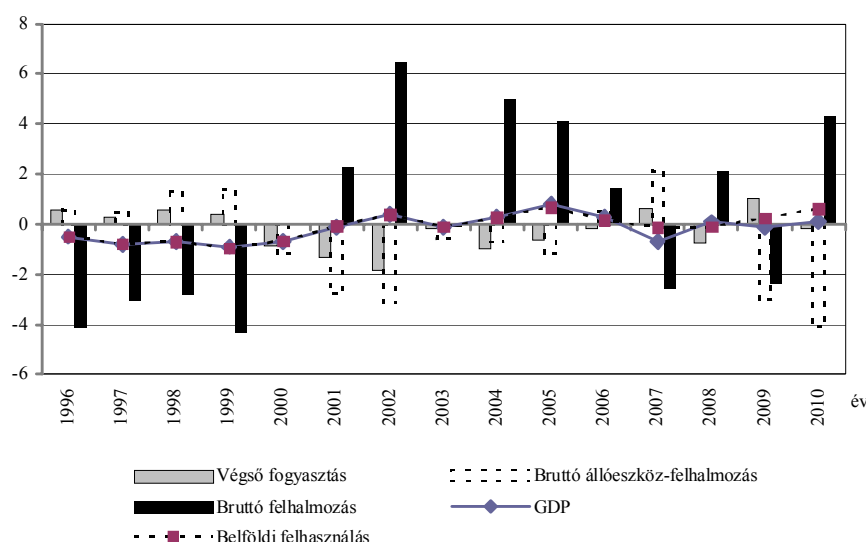
Év/időszak	2010. évi revízió előtt	2010. évi revízió után	2011. évi revízió után
1997–2000	4,6	4,4	3,6
2001–2006	4,2	3,9	4,1
2007–2008	0,8	0,8	0,5
2009	–6,3	–6,7	–6,8
2010		1,2	1,3

Forrás: KSH.

A 7. ábrán látható, hogy 1996 és 1999 között a revíziók hatására úgy csökkent a GDP növekedési üteme, hogy közben minden évben magasabb lett a végső fogyasztás és az állóeszköz-felhalmozás növekedése. A belföldi felhasználás azonosítható összetevőinek növekedése kedvező irányban változott, a belföldi felhasználás egésze és a GDP növekedése mégis lassult. (A négy év átlagában a GDP bővülése 3,4-ről 2,6 százalékra, a belföldi felhasználásé 4,2-ről 3,5 százalékra csökkent, eközben azonban a végső fogyasztásé 1,3-ról 1,8 százalékra, a beruházásoké pedig 6,9-ről 7,9 százalékra emelkedett.) Fordított volt a helyzet 2002-ben, 2004-ben és 2005-ben: a GDP növekedése gyorsabb lett, a komponenseké pedig lassúbb. Vajon az átalakított statisztikák összetevői vagy a végső aggregátum (a GDP) változásának higgyünk? A kérdés természetesen a statisztikai eltérés kiiktatása és annak módja miatt merül fel.

Miközben láthattuk, hogy ez utóbbinak nincs érdemi hatása a hosszú távú növekedésre, igen jelentősen befolyásolja az egyes évek adatait, így az időszakok összehasonlítását is. Ezért én továbbra is arra hajlok, hogy a gazdaság összteljesítményét tekintve is a stabilizációval jellemezhető első periódust, ne pedig a destabilizáció időszakát tekintsem a közelmúlt hazai gazdaságtörténetében az aranykornak.

7. ábra. A GDP, a belföldi felhasználás és egyes komponenseinek növekedési ütemkülönbsége (százalékpont*)

* A legutóbbi revízió szerinti és a revízió előtti növekedési ütemek különbsége százalékpontban.

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás.

*

Befejezésül érdemes visszatérni az írás elején feltett kérdésre: a statisztikai revíziók nyomán maga a múlt változik meg vagy annak szemlélete? Mivel a revíziók folyamatosak, a „múlt” önmagában nem létezik, így mindig az a kérdés, hogy melyik időpontból tekintett múltról beszélünk. Az, hogy az 1990-es évek második felében a GDP évi átlagos növekedése 5 százalék volt, a mai statisztikák szerint megalapozatlan, ám az egykori adatokkal megalapozott állítás. A gazdaság hazai szereplői, a külföldi befektetők, csakúgy, mint a költségvetési és a monetáris politika formálói az egykori információk alapján hozták meg döntéseiket. Nagy tévedés lenne a korábbi döntéseket a ma rendelkezésre álló információk alapján értelmezni. Ám ahhoz, hogy az egykori döntések körülményeit és motivációit, valamint a döntések által generált folyamatokat elemezni lehessen, nélkülözhetetlen egy olyan adatbázis, amely nem

csupán a legfrissebb adatokat, hanem a korábban publikáltakat is tartalmazza. Ebben a gazdasági elemzők okkal számítanak a statisztikusok együttműködésére.

Egészen más kérdés, hogy a statisztikai revíziók fényében hogyan változik Magyarország hosszabb távú növekedési üteme. E tekintetben nem az egykori percepciók számítanak, hanem az, hogy a múltbeli folyamatokra vonatkozó mai ismeretek alapján mit gondolunk országunk növekedési potenciáljáról. A revíziók nyomán pedig borúsabbá válik a kép: a múltbeli gazdasági teljesítményre vonatkozó adatok frissítése a gazdaság potenciális növekedését is lejjebb tolja – ez pedig, amint láthatuk, nem azon múlik, hogy a GDP felhasználási oldala tartalmazza-e a statisztikai eltérést.

Irodalom

- ANTAL L. [1998]: A kiigazítás – ahogy én látom. *Közgazdasági Szemle*. XLV. évf. 2. sz. 97–122. old.
- BLAHÓ M. [2011]: Tízmillióan fizetjük a végtörlesztés árát. *Népszabadság*, október. 6. http://nol.hu/gazdasag/magyar_es_vilaggazdasag_a_godorben
- HUNYADI L. [2012]: Adatrevíziók a gazdaságstatisztikában. *Statisztikai Szemle*. 90. évf. 2–3. sz. 215–222. old.
- KORNAI J. [1996]: Kiigazítás recesszió nélkül. *Közgazdasági Szemle*. XLIII. évf. 7–8. sz. 585–613. old.
- KSH (KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL) [2011]: *Magyarország nemzeti számlái, 2008–2010*. Budapest.
- MATOLCSY GY. [1997]: Kiigazítás recesszióval. *Közgazdasági Szemle*. XLIV. évf. 9. sz. 782–798. old.
- MELLÁR, T. [1997]: Restrikcio átalakulás nélkül. Megjegyzések Bokros Lajos: „Pénzügyi stabilizáció recesszió nélkül” c. cikkéhez. *Európa Fórum*. 7. évf. 3. sz. 109–115. old.
- OBLATH G. – PULA G. [2000]: Makrogazdasági folyamatok és szerkezeti átalakulás a kilencvenes években Magyarországon. In: *Kolosi T. – Tóth I. Gy. – Vukovich Gy. (szerk.): Társadalmi R riport*. TÁRKI. Budapest. 46–78. old.
- OBLATH G. – ANTAL J. – KOMÁROMI A. [2008]: A hazai makrogazdasági statisztikák konzisztenciájáról. *Statisztikai Szemle*. 86. évf. 7–8. sz. 646–665. old.
- OBLATH G. [2011]: *Ezután minden másképp volt?*
[http://blog.mtakti.hu/blog_cikkek/?cimke\[cimke\]=25](http://blog.mtakti.hu/blog_cikkek/?cimke[cimke]=25);
http://www.portfolio.hu/users/elofizetes_info.php?t=cikk&i=157160
- POZSONYI P. [2010]: Új fejlesztések a nemzeti számlákban. *Statisztikai Szemle*. 88. évf. 3. sz. 236–251. old.
- PATTERSON, P. – LEE, P. – MYERS, M. [2011]: *Impact of Changes in the National Accounts and Economic Commentary for 2011 Quarter 2*. Office for National Statistics.
http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171766_237189.pdf